

УДК 811.111

DOI <https://doi.org/10.32782/modernph-2024.1.8>

АНАЛІЗ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОЇ ПРОМОВИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ В.О. ЗЕЛЕНСЬКОГО ВІД 6 ЖОВТНЯ 2022 РОКУ

Пшоняк Валентина Олександрівна,

старший викладач кафедри філології
Одеського національного морського університету,
аспірант кафедри світової літератури
Львівського національного університету імені Івана Франка
ORCID ID: 0000-0003-0535-9947

Владимирова Валерія Віталіївна,

магістрант другого року навчання
кафедри філології
Одеського національного морського університету

Ця стаття присвячена емпіричному аналізу виступу Президента України Володимира Зеленського англійською мовою на міжнародному заході з якісної та кількісної точок зору. Вибрана промова характеризується визначеними часовими рамками, а отже, і окремим соціо-політичним контекстом. У сучасному світі риторика та ораторське мистецтво набуває нових форм та способів вираження, які підлягають ретельному вивченню та аналізу. Пропонований аналіз виступів передбачає вивчення п'яти різних категорій з якісної та кількісної точок зору: 1) аналіз змісту, у якому ми хочемо глибше дослідити питання, висвітлені у виступах, для аналітики еволюції промов у контексті змінних часових рамок та розвитку ситуації в Україні; 2) аналіз суб'єктів, принципово важливих для розуміння, на кого направлені виступи та які комунікативні функції вони виконують у кожен окремий часовий проміжок; 3) аналіз вживання першої особи множини, у якому вживання інклюзивного "we" порівнюється з використанням виключного "we" з кількісним та репрезентативним аналізом вживання займенника першої особи множини; 4) розбір словесних форм, осіб, способів і часу, ужитих для характеристики дії; 5) ступінь залученості слухачів через ефекти привернення уваги, пафосу та використання інклюзивного «ми».

Ключові слова: промова, інклюзивне «ми», контекстуальний аналіз.

Pshoniak Valentyna, Vladymyrova Valeriia. Analysis of political discourse based on the English-language speech of President of Ukraine V.O. Zelensky as of October 6, 2022

This article is devoted to an empirical analysis of the speech of the President of Ukraine Volodymyr Zelensky in English at an international event from a qualitative and quantitative point of view. The chosen speech is characterised by a certain timeframe and, therefore, a separate socio-political context. In today's world, rhetoric and oratory are acquiring new forms and ways of expression that are subject to careful study and analysis. The proposed analysis of speeches involves the study of five different categories from a qualitative and quantitative point of view: 1) content analysis, in which we want to explore in more depth the issues covered in the speeches to analyse the evolution of the speeches in the context of changing time frames and the development of the situation in Ukraine; 2) analysis of the subjects, which is fundamentally important for understanding who the speeches are directed at and what communicative functions they perform in each time period; 3) analysis of the use of the first person plural, in which the use of the inclusive "we" is compared with the use of the exclusive "we" with quantitative and representational analysis of the use of the first person plural pronoun; 4) analysis of verbal forms, persons, modes and tenses used to characterise the action; 5) the degree of involvement of listeners, through the effects of attention-grabbing, pathos and the use of the inclusive "we".

Key words: speech, inclusive "we", contextual analysis.

Вступ. У сучасному світі риторика та ораторське мистецтво набувають нових форм та способів вираження, які підлягають ретельному вивченню та аналізу. Пропонований ана-

ліз виступів передбачає вивчення п'яти різних категорій з якісної та кількісної точок зору:

– аналіз змісту, у якому ми хочемо глибше дослідити питання, висвітлені у виступах,

для аналітики еволюції промов у контексті змінних часових рамок та розвитку ситуації в Україні [3, с. 94];

- аналіз суб'єктів, принципово важливих для розуміння, на кого спрямовані виступи та які комунікативні функції вони виконують у кожен окремий часовий проміжок;

- аналіз вживання першої особи множини, у якому вживання інклюзивного “we” порівнюється з використанням виключного “we” з кількісним та репрезентативним аналізом вживання займенника першої особи множини [5, с. 201];

- розбір словесних форм, осіб, способів і часу, ужитих для характеристики дії;

- ступінь залученості слухачів через ефекти привернення уваги, пафосу та використання інклюзивного “ми” [7, с. 32].

Матеріали та методи. Промова, виголошена Президентом України під час конференції на першому засіданні «Європейської політичної спільноти», яке відбулося у Празі 6 жовтня 2022 року, перед неформальним засіданням Європейської ради. Зустріч мала на меті провести обговорення лідерами ЄС стратегічних питань, спільних для Європи. Основними питаннями до дискусії стали війна Росії проти України, стан європейської економіки та енергетична криза.

Мета роботи. Стаття присвячена емпіричному аналізу виступу Президента України Володимира Зеленського англійською мовою на міжнародному заході з якісної та кількісної точок зору. Вибрана промова характеризується визначеними часовими рамками, а отже, і окремим соціо-політичним контекстом.

Контекстуальний аналіз. Промова, виголошена під час конференції 6 жовтня 2022 року Президентом України, є першою заявою про таку нову політичну ініціативу (“*the establishment of our new political initiative*”). Зеленський пояснив, що новий формат співпраці сприятиме відновленню та підтриманню миру в європейському середовищі.

Далі Володимир Олександрович сказав про партнерів України, які роблять посильний вклад у встановлення миру в нашій державі. Він також підкреслив, що на зустрічі відсутні представники Росії – країни, яка географічно знаходиться в Європі, проте не поділяє європейських цінностей та поглядів (“*a state that geographically seems to belong to Europe, but*

from the point of view of its values and behavior is the most anti-European state in the world”).

На думку Президента України, новий формат співпраці має всі можливості для сприяння закінченню війни, відновленню та гарантуванню миру на континенті. Зеленський підкреслив, що Україна намагалася переконати Росію мирним шляхом, що у війні немає потреби. І зауважив, що багато хто з присутніх також брав участь у таких перемовинах (“*Many of you personally participated in these efforts*”).

Далі Володимир Олександрович заявив, що Росія не тільки вбиває, а і саботує різні види діяльності в Європі (“*sabotage in Europe – against warehouses with weapons, against factories, and now against gas pipelines*”), використовує продовольчу кризу як засіб шантажу, вдається до ядерного терору з метою дестабілізації поточної ситуації. Росія прагне поділити світ на зони впливу, використовує корупцію, залякує, знищує (“*Russia wants to ... divide the world into zones of influence*”, “*It corrupts with the billions it earns*”, “*This is the Russian formula for war: kill, intimidate...*”).

Президент України з упевненістю заявляє, що всі ці дії абсолютно протирічать європейським цінностям (“*And each of these elements is anti-European*”). Для боротьби потрібно разом напрацювати нову робочу формулу, де першим кроком буде покарання агресора (“*The first is to punish the aggressor*”) – санкції, припинення співпраці з російськими компаніями, виключення зі складу міжнародних організацій або хоча б відсторонення на певний час (“*or at least suspend its membership*”). Також Зеленський говорить про необхідність створення спеціального трибуналу для розслідування злочинів Росії проти України.

Другим кроком Зеленський визначив допомогу Україні як завдання для покращення ситуації у всій Європі (“*By helping us, each of your states is helping itself*”), бо йдеться про унеможливлення блокування російським флотом чорноморських портів (“*that the Russian fleet cannot block other ports in the Black Sea*”), недопущення атак на Польщу, Чехію, країни Балтії. Адже це може трапитись (“*Such a threat exists*”).

Третім елементом формули миру Президент Зеленський вбачає відновлення безпеки та територіальної цілісності нашої дер-

жави (“*third point of our peace formula is the restoration of security and territorial integrity*”). Далі йдуть гарантії безпеки та рішучість.

Пан Президент інформує європейську спільноту про нові атаки загарбників на міста та об’єкти України та про постраждалих та загиблих (“*In Zaporizhzhia, after the first missile strike today, ... Russia launched a second missile strike...*”). На завершення своєї промови Володимир Олександрович Зеленський закликає європейських лідерів згуртуватися навколо спільної мети – встановлення миру (“*I urge you to make a basic decision*”). Президент завершає свій виступ словами подяки та незламним символічним гаслом «Слава Україні!» (“*Glory to Ukraine!*”).

Аналіз суб’єктів, принципово важливих для розуміння. Основними суб’єктами, до яких звернена промова Зеленського, є всі європейці, а також лідери та представники європейських країн, яких пан Президент щиро закликає стати єдиним фронтом у боротьбі проти агресора.

Семантичний елемент «всі» стосовно народів та націй Європи трапляється в тексті 26 разів (“*All*”, “*Each of you*”, “*all your countries*”, “*each state here*”). А семантичний елемент “*you/your*” 51 раз (31 та 20 випадків відповідно).

Втручання спрямоване, зокрема, на певні категорії людей: окремі народи, спільноти, нації, які живуть у цій частині світу, у чийх місцях були випадки диверсійної активності росіян, чий економічні константи послаблюються через маніпуляцію Росії енергоресурсами, зерновою ініціативою, газогонями. Окрема думка адресована всім “*leaders of the European Political Community*”, адже вони приймають рішення та вибирають політичний курс для своїх держав. У промові Президента України 57 разів вживається концепт “*Europe/European*” (40 і 17 випадків відповідно).

У промові за допомогою персоніфікації окреслюється ще один важливий учасник – народ України: Зеленський впродовж всієї промови вживає власну назву “*Ukraine*”. Цікавим фактом стало те, що Президент України взагалі не використовує інших термінів для позначення семантичного елементу “*Ukraine*”, на кшталт термінів «нація», «батьківщина», «державна» або «країна». Загалом, слово “*Ukraine*” було використано під час виступу 45 разів без жодної заміни на сино-

німічний елемент, за виключенням *інклюзивного ми*. Ще 17 разів вживається присвійний займенник “*Ukrainian*”.

Третім суб’єктом звернення виступає країна-загарбник. Президент України Володимир Зеленський 30 разів вживає у своєму виступі сему «*Russia*» та 78 разів замінює назву країни-терориста на займенник “*it*”, таким чином дистанціюючи її від кола європейської спільноти.

Загальний статистичний аналіз виявив такі результати:

	Кількість одиниць	%
Європа та споріднені семантичні елементи (Europe, you, each state)	108	38,7%
Україна (Ukraine/Ukrainian)	63	22,6%
Росія (Russia + it)	108	38,7%

Отже, у підсумку ми бачимо два головні суб’єкти промови – європейську спільноту та Україну, звернення до яких підкреслюється через вживання власних назв та визначених семантичних детермінант. При цьому Зеленський не протиставляє їх у своєму виступі, а навпаки, споріднює та об’єднує, що, своєю чергою, є комунікативною метою промови та стратегії. Третім суб’єктом виступає Росія, яку часто спікер замінює на нейтральний займенник “*it*”.

Кількісно-статистичний аналіз показав у рівних долях звернення до Європи та згадки про Росію, що демонструє майже однакову потужність цих сторін (38,7% кожна), тоді як Україна згадувалась 63 рази, що становить 22,6%, і свідчить про меншу міць у протистоянні та ще раз підкреслює необхідність звернення по допомогу до Європи.

Аналіз вживання першої особи множини. У цьому абзаці ми маємо намір зосередити увагу на кількості випадків і відсотках використання першої особи множини в інклюзивній або винятковій формі. Як згадувалося раніше, *інклюзивне ми* відповідає значенню «я + ви», тоді як *ексклюзивне ми* відповідає значенню «я + вони». Крім того, існує також випадок двозначності, коли незрозуміло, чи *ми* є інклюзивним чи ексклюзивним. Під час аналізу інклюзивності чи ексклюзивності ми враховували також форму присвійного прикметника від першої особи множини «*наш/а/і*».

В інклюзивній формі, як показано в таблиці, виявлено 128 випадків *інклюзивної форми ми* (57 випадків “we” та 71 випадок “our”), наприклад:

– “Here with **us** are those who”. Повторювана інверсія з різноманітними продовженнями такої конструкції тричі вживається у тексті промови, що слугує засобом емпізи та підкреслення того факту, що всі лідери європейської спільноти – єдині у своїх прагненнях, цілях та цінностях.

– “But **we** must admit the obvious: **we** are forced to deal with a state that does not want peace”. Тут Зеленський підкреслює, що ми – це європейські країни, до яких належить і Україна. І всі наші зусилля є спільними, так само як і виклики. З цього речення випливає те, що війна Росії проти України виходить за рамки двостороннього конфлікту і стосується всього континенту і світу.

– “**Our** common values of freedom, democracy and the right of nations to live freely”. У цьому реченні спікер вживає присвійний займенник “our” для позначення спільних цінностей України та Європи.

– “Of course, in order to punish the aggressor, **we** need a Special Tribunal for the crime”. Тут знову бачимо чітку вказівку на об’єднання зусиль та спільні дії України та Європи як єдиної спільноти.

Щодо ексклюзивної форми ми, у цій промові було виявлено загалом 51 випадок (24 випадки саме “we” та 27 випадків присвійного займенника “our”).

– “Many of you personally participated in these efforts and helped us”. Вперше виключну форму ми президент України вживає наприкінці першої чверті виступу. Тут він демонструє зусилля європейських країн допомогти саме Україні та ототожнює себе з народом України. Синтагма “helped us” вживається ще раз у наступному еліптичному реченні та має емпітичну функцію.

– “We reduce such a threat every day when **we** destroy the occupiers in Ukraine”. Тут чітка відсилка до всього українського народу – цивільного населення, збройних сил, які боронять нашу державу, політичних лідерів, які звертаються до міжнародних партнерів у пошуках підтримки.

– “We do it. **We** do it together with you. With your help”. Ексклюзивне ми в цьому відрізку посилюється еліптичним набором речень.

Нижче подана таблиця статистичних даних.

	Кількість випадків	%
Інклюзивне ми	128	71,5%
Ексклюзивне ми	51	28,5%
Амбівалентне ми	–	

Із загальної кількості 179 одиниць застосування першої особи множини в інклюзивній та ексклюзивній формі абсолютна більшість, а саме 71,5% випадків, відноситься до *інклюзивного ми*. І тільки в 28,5% форма ми вжита в ексклюзивній формі. Випадків амбівалентного вживання першої особи множини в цій промові не виявлено.

Розбір словесних форм, осіб, способів і часів. Промова характеризується майже повною відсутністю вживання модальності, що може діяти як безпечна стратегія інформування та рівної комунікації, а не вимагання чи спонукання до певних дій. Таким чином, спікер не лише уникає покладання відповідальності щодо твердження на адресата повідомлення, а навпаки, підкреслює зміст висловлювання через своєрідну емпізу. За всю промову тільки тричі звучать модальні дієслова. Нижче наведені приклади:

– “But we **must** admit the obvious: we are forced to deal with a state that does not want peace”. У цьому реченні модальне дієслово “must” вживається як фігура мовлення і не несе суб’єктивної модальності.

– “We **must** implement our peace formula”. Тут ми бачимо єдиний однозначний випадок застосування модальності як заклик до спільних дій.

– “But now – all together – we **must** ensure that the formula”. Ще одне модальне дієслово, що вжите у прямому значенні за основною первинною функцією.

– “And that is why this war **must** be won now – in Ukraine”. У цьому реченні модальність розсіюється через вживання пасивного стану дієслова і не сприймається як спонукання до дії.

Отже, аналізуючи приклади, ми виявили тільки два випадки прямого застосування модальності.

Ще одна стратегія, яка використовується для звільнення мовця від відповідальності, полягає у застосуванні пасивного стану дієслів. У синтаксичному плані фактично пасив має властивість ставити за підмет

той елемент, що в активному відповіднику є об'єктним додатком, фактично усуваючи активного агента, який виконує дію в активному реченні. Останній (підмет активного речення) можна навіть опустити в пасивній структурі: отже, ця стратегія дозволяє перемістити фокус на тему (або об'єкт) дії. Наприклад:

– “...we must ensure that the formula for war is completely blocked and the formula for peace is fully implemented”. Тут зміщені акценти з агента дії на мету, яку потрібно досягнути.

– “It used Iranian drones again. By the way, they are used every day...”. У цьому відрізку говориться про іранські дрони – пасив зміщує комунікативний центр висловлювання на їх застосування, відвертаючи увагу від їх постачальника, адже основним користувачем є Росія, а не Іран.

– “Our proposals for security guarantees are presented to partners”. Для політкоректності спікер фокусується на об'єкті та дії, а не на виконавчих агентах.

– “we are forced to deal with a state that does not want peace”. Це випадок подвійного зняття відповідальності, що дається не лише пасивним станом, а й вибором лексичного дієслова «примусити». З одного боку, Президент України, використовуючи це дієслово, делегує відповідальність за прийняті рішення не на себе, а на обставини, які через формажор підкріплюють його вибір. З іншого боку, втручання прямої дії мовця ще більше послаблюється використанням пасивного стану.

Значних прикладів цієї стратегії в аналізованому тексті немає.

Що стосується майбутнього, то воно використовується в дискурсі в інклюзивній спосіб, щоб дати відчуття спільності та співпраці. Крім того, це має мотиваційний ефект для громадськості: звертаючись до часу, який ще не окреслено, Зеленський проголошує можливість повернення до нормального життя, щоб європейці мали стимул дотримуватися нових заходів, вжитих для уникнення просування країни-загарбника на окупованих територіях України. Ми знаходимо такі фрази, як “joint effort will be successfully implemented”, у яких вибір дієслова з обставиною “successfully implemented” означає позитивність майбутнього порівняно з негативністю теперішнього часу.

Ступінь залученості слухачів. Ступінь залучення слухачів відбувається через пряме звернення до аудиторії «європейців» та «політичних лідерів Європи», до яких звернена вся промова. Крім того, громадськість залучається через поширене використання *інклюзивного ми* (71,5% випадків), що вимагає активного та поточного слухання.

Використання інклюзивної форми дозволяє Президентіві України підкреслити той факт, що цей виступ має на меті об'єднати всю Європу і підвищити обізнаність про те, що війна в Україні може вийти за її межі і вже впливає на країни Європи та світу, незважаючи на їх рівень розвитку, стать або економічний статус.

Залучення публіки також створюється через наявність прямих звертань до аудиторії, які трапляються в тексті тричі – на початку промови, у середині виступу та наприкінці: “Dear hosts of our meeting and inspirators of the idea of our meeting!”, “Dear Prime Minister Fiala!”, “Dear President Michel!”, “Dear Mr. President Macron!”, “Dear leaders of Europe!”, “Ladies and Gentlemen!”, “Colleagues!”.

На високий ступінь залученості аудиторії впливає також фактор не частотного вживання особового займенника «I», котрий застосовується лише тричі-двічі на початку і один раз наприкінці промови:

– “I would like to congratulate you on the establishment of our new political initiative. I would like to congratulate you on the fact that”.

– “I urge you to make a basic decision”.

Висновки та перспективи. Кількісно-статистичний аналіз показав у рівних долях звернення до Європи та згадки про Росію, що демонструє майже однакову потужність цих сторін (38,7% кожна), тоді як Україна згадувалась 63 рази, що становить 22,6%, і свідчить про меншу міць у протистоянні та ще раз підкреслює необхідність звернення по допомогу до Європи. Із загальної кількості 179 одиниць застосування першої особи множини в інклюзивній та ексклюзивній формі абсолютна більшість, а саме 71,5% випадків, належить до *інклюзивного ми*. І тільки в 28,5% форма *ми* вжита в ексклюзивній формі. Випадків амбівалентного вживання першої особи множини в цій промові не виявлено.

Література:

1. Бехта І.А. Перформативність наративу в англomовному постмодерністському тексті. *Наукові записки. Сер. «Філологічна»*. Острого : НУОА, 2013. С. 41–42.
2. Ільченко М.Л. Тактики ініціації говоріння в англomовному електоральному дискурсі (на матеріалі передвиборчих теледебатів). *Вісник ХНУ*. № 1003. 2012. С. 34–40.
3. Кобзева О.О. Особливості організації сучасного електорального дискурсу. *Закарпатські філологічні студії*. Вип. 9. Том 1. 2019. С. 93–98.
4. Коваль І.О. Президентський дискурс: сутність, структура, функції, цілі. *Стратегічні пріоритети*. 2012. № 3 (24). С. 158–163.
5. Лосева І.В. Мовностилістичні особливості політичної полеміки кандидатів у президенти США (на матеріалі інтернет-дискурсу) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2016. 261 с.
6. Серажим К.С. Засоби впливу агресії в політичному медійному дискурсі України. *Scientific Journal "Science Rise"*. 2015. № 1/1(6). С. 61–64.
7. Філінський А.В. Комунікація і текст: Базові основи дискурс-аналізу. Харків, 2010. 47 с.
8. Юмрукуз А.А. Тактики ініціації говоріння в англійськомовному дискурсі президентських теледебатів. *Актуальні питання філологічних наук: Наукові дискусії : праці міжнародної конференції (Одеса, 21–22 вересня 2018 р.)*. Одеса : Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень». С. 80–83.
9. Witkin H.A. Cognitive Style: Essence and Origins / H.A. Witkin, D.R. Goodenough. New York : International Universities Press, 1981. P. 1–141.

References:

1. Byekhhta, I.A. (2013). Performatyvnist' naratyvu v anhlomovnomu postmodernists'komu teksti. *Naukovi zapysky. Ser. «Filolohichna»*. Ostroh: NUOA, S. 41–42.
2. Il'chenko, M.L. (2012). Taktyky initsiatsiyi hovorinnya v anhlomovnomu elektoral'nomu dyskursi (na materialy peredyvborchykh teledebativ). *Visnyk KHNU*. № 1003. S. 34–40.
3. Kobzyeva, O.O. (2019). Osoblyvosti orhanizatsiyi suchasnoho elektoral'noho dyskursu. *Zakarpats'ki filolohichni studiyi*. Vyp. 9. Tom 1. S. 93–98.
4. Koval', I.O. (2012). Prezydents'kyy dyskurs: sutnist', struktura, funktsiyi, tsili. *Stratehichni priorytety*. № 3 (24). S. 158–163.
5. Losyeva, I.V. (2016). Movnostylistychni osoblyvosti politychnoyi polemiky kandydativ u prezydenty SSHA (na materialy internet-dyskursu): dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04. Zaporizhzhya. 261 s.
6. Serazhym, K.S. (2015). Zasoby vplyvu ahresiyi v politychnomu mediynomu dyskursi Ukrayiny. *Scientific Journal "Science Rise"*. № 1/1(6). S. 61–64.
7. Filins'kyy, A.V. (2010). Komunikatsiya i tekst: Bazovi osnovy dyskursanalizu. Kharkiv, 47 s.
8. Yumrukuz, A.A. (2018). Taktyky initsiatsiyi hovorinnya v anhliys'komovnomu dyskursi prezydents'kykh teledebativ. *Aktual'ni pytannya filolohichnykh nauk: Naukovi dyskusiyyi: pratsi Mizhnarodnoyi konferentsiyi (Odesa, 21–22 veresnya 2018 r.)*. Odesa: Pivdenoukrayins'ka orhanizatsiya «Tsentr filolohichnykh doslidzhen'». S. 80–83.
9. Witkin, H.A. (1981). Cognitive Style: Essence and Origins / H.A. Witkin, D.R. Goodenough. New York: International Universities Press. P. 1–141.